Najkrajšie sú Neviditeľné mestá

[Denník N; 86/2017; 05/05/2017; s.: 23; MONIKA KOMPANÍKOVÁ ; Zaradenie: Kultúra]

Najkrajšie slovenské knihy minulého roka sú známe, k väčšiemu uznaniu by súťaži pomohla účasť zahraničných porotcov

Literárnych ocenení máme na Slovensku toľko, že by každý žijúci autor mohol dostať jedno – od prestížnej Anasoft litery po Cenu cien, ktorá by už svojím pomenovaním prestížnou byť chcela, no zatiaľ nie je. **Bibiana**, **medzinárodný dom umenia pre deti**, s ďalšími partnermi každý rok vyberá kolekciu kníh, pri ktorých dvadsaťčlenná porota zložená z grafických dizajnérov, výtvarníkov, polygrafov, zástupcov ministerstva kultúry a **Bibiany** nehodnotí obsah kníh, ale ich dizajn a polygrafické spracovanie a udeľuje niekoľko špeciálnych cien. Prihlásiť sa môže ktokoľvek, a tak sa v prvom kole stretnú knihy z renomovaných vydavateľstiev, učebnice, študentské knihy aj knihy, ktoré si vydávajú napríklad obce. Tento rok porota hodnotila 134 prihlásených kníh a študentských prác.

SÚŤAŽI CHÝBA VÄČŠÍ REŠPEKT

Mohli by sme tento výber považovať za reprezentatívny a voči oceneným knihám naozaj niet žiadnych námietok, no je škoda, že sa pred porotu nedostanú všetky relevantné knihy, a že medzi porotcov nie sú prizývaní zahraniční dizajnéri. Súťaž tak nemá veľkú šancu získať si rešpekt medzi dizajnérmi a posunúť slovenský knižný dizajn a ilustráciu do medzinárodného kontextu. "Veľká škoda, že v súťaži nenájdete niektoré ďalšie zaujímavé publikácie, ktoré autori neprihlásili preto, že súťaž bojkotujú. Dlhodobo prevláda u nemalej časti vydavateľov a tvorcov kníh názor, že sa členovia komisie rozhodujú aj na základe iných, ako čisto ‚objektívnych' kritérií. Takto súťaž stráca na hodnote a relevancii," komentuje jeden z porotcov, Marek Kianička. "Zahraniční porotcovia si dokážu udržať odstup od lokálnych vzťahov. Hodnotia len konkrétnu knihu, bez toho, aby brali na zreteľ, kto je jej autorom. O to v prvom rade v tejto súťaži ide, hodnotí sa kniha ako objekt, jej výtvarné a polygrafické

spracovanie. Myslím, že súťaži by prospela aj generačná výmena v radoch porotcov." V každom prípade ceny sú rozdané a môžu byť pomocou pri výbere z tisícok kníh, ktoré každoročne na Slovensku vychádzajú. **Najkrajšou knihou Slovenska** sa stala nenápadná, biela kniha Itala Calvina Neviditeľné mestá, ktorá vyšla v preklade Stanislav Valla s ilustráciami Daniely Olejníkovej a v rafinovanej grafickej úprave Pala Bálika. Kniha, ktorá jednoduchou obálkou na prvý pohľad veľmi nezaujme, skôr zneistí. Pri bližšom pohľade však zistíte, že je na nej špeciálne asi všetko – od skrytých ilustrácií, cez väzbu, ktorá umožnila, aby kniha nebola v čele rozrezaná, ale len perforovaná, množstvo použitých fontov až po tlač priamymi farbami, ktorá je síce efektná, no výsledok je nie vždy predvídateľný. Pri tejto knihe však tlač vyšla presne tak, ako si to grafický dizajnér, ilustrátorka aj vydavateľ priali. Cenu Ministerstva kultúry SR za celkovú výtvarnú a technickú kvalitu knihy získalo vydavateľstvo Artforum, Cenu Ministerstva kultúry pre autora za vynikajúcu grafickú úpravu Palo Bálik. Daniela Olejníková tiež získala Cenu Ministerstva kultúry SR za vynikajúce ilustrácie za knihu Mareka Vadasa Útek – za veľkorysú plnofarebnú detskú knihu o ceste malého utečenca. Rovnaké ocenenie získala aj ilustrátorka Katarína Slaninková za knihu Babče B. Kardošovej: Traja kamoši a fakticky fantastický poklad. Kým Olejníková využíva počítačovú grafiku, Katarína Slaninková kresbu ceruzkou.

ŽIADNA CENA PRE UČEBNICE

Nie vždy je možné vyhovieť grafikom a aj najlepšie vymyslená, napísaná a ilustrovaná kniha sa dá pokaziť nekvalitnou tlačou alebo zlou kombináciou materiálov. Jednu z cien preto udeľuje porota aj za polygrafiu. Cenu Zväzu polygrafie získala (už po niekoľkýkrát) tlačiareň TBB, Banská Bystrica za knihu Jany Geržovej a Juraja Mojžiša a kol.: Daniel Fischer, za 400-stranovú a takmer päťkilogramovú veľkorysú monografiu plnú fotografií, kresieb, skíc, obrazov a textov. Detské knihy sú už tradične silnou kategóriou. Porota udelila Cenu **Bibiany** za najkrajšiu detskú knihu vydavateľstvu Artforum za knihu Chlapec s očami ako hviezdy patafyzika Pero Le Kveta. Knihu ilustrovala Martina Matlovičová a graficky upravila Martina Rozinajová. Za zmienku stojí aj fakt, že v kategórii učebníc nebola udelená žiadna cena, pretože svojou kvalitou nijaká porotu neuspokojila. Tento trend je dlhodobý – grafická úroveň učebníc je hlboko pod úrovňou ostatných kníh určených deťom. Takže deti, ktoré neuvidia dobrú knihu doma – a takých domácností je podľa posledného prieskumu Zväzu vydavateľov a kníhkupcov Slovenska okolo 10 percent – neuvidia ju ani v škole.

MONIKA KOMPANÍKOVÁ

Autorka je spisovateľka a redaktorka internetového magazínu Medzi knihami